

חוקרים פרטיים - המותר והאסור

החוק בישראל מתיר לאנשים פרטיים ולעסקים להעסיק חוקרים פרטיים במסגרת חקירות שונות. החוקרים הפרטיים כפופים להגדרות חוק חוקרים פרטיים ושירותי שמירה ונדרשים לנהל את החקירה בהתאם. אם לא יעשו כך, הראיה שהביאו עלולה להיפסל והם אף עלולים לעמוד לדין ולאבד את רישיונם. עו"ד אסף דוק מסביר במאמר להלן מהן תחומי פעילותו של חוקר פרטי ומהן מגבלות החוק החלות עליו.

פעילותם של חוקרים פרטיים

המשטרה ורשויות חוק אחרות מפעילות חוקרים כדי לאסוף ראיות מפלילות על חשודים. לצד אלה פועלים בארץ מאות חוקרים פרטיים המספקים שירותי מעקב וחקירה לאזרחים ואף לחברות מסחריות. חוקרים פרטיים אוספים ראיות בנושא בגידות בתיקי גירושין, חקירות כלכליות בתיקי הוצאות לפועל, תביעות ביטוח מטעם חברת הביטוח, מודיעין עסקי ופרטי ועוד.

משרד המשפטים מעניק רישיון לחוקר פרטי למשך שנה ועם סיומה על החוקר לחדש את הרישיון שלו. כדי לקבל את רישיונו בפעם הראשונה, על החוקר להתאמן בחקירות פרטיות לפחות שלוש שנים במסגרת עבודה רשמית במשרד חקירות מורשה. לאחר מכן עליו לעבור מבחני הסמכה רשמיים שמקנים לו אישור לעסוק בחקירות פרטיות במסגרת משרד חקירות מורשה ומוסמך. כדי לפתוח משרד חקירות, חייב החוקר לצבור ניסיון של לפחות חמש שנים בתור חוקר פרטי במשרד מורשה.

החוקר הפרטי משתמש באמצעים מתוככמים כדי להשיג את הראיות שלו, כולל מעקבים סמויים וציוד צילום משוכלל. האדם ששכר את שירותיו משלם לו ומקבל לידיו את תוצאות החקירה. על אף העובדה שהחוקר הפרטי פועל במסגרת אזרחית, הוא מוזמן לפעמים לבית המשפט כדי להציג את הראיות שהשיג. לשם כך עליו להיות חוקר מורשה ובעל רישיון, וכמובן לנהל את איסוף הראיות שלו בדרך חוקית.

מהן מגבלות החוק על חוקרים פרטיים?

הנחיות היועץ המשפטי לממשלה קובעות שגופים ממשלתיים אינם רשאים להעסיק חוקרים פרטיים, אלא במקרים חריגים. ההנחה היא שחשיפת עבירות זהו תפקידן של המשטרה ופרקליטות המדינה. אם עולה חשד לביצוע עבירה פלילית או משמעתית במשרד ממשלתי, יועבר המידע למשטרה.

רק במקרים חריגים יכול הגוף הממשלתי להעסיק חוקר פרטי. למשל אם הגורמים הממשלתיים המוסמכים לנהל חקירה (המשטרה, נציבות שירות המדינה, קצין הביטחון של המשרד או גוף אחר) לא יכולים לערוך חקירה בגלל מגבלות כוח אדם או ממניע אחר; אם החקירה לא נדרשת לגילוי עבירה פלילית אלא לצרכים אזרחיים. למשל חקירת מצבו הכספי של גוף שמבקש להתקשר עם המדינה.

על החוקר הפרטי לברר מיהו הגוף המזמין את שירותיו ולוודא כי לא מדובר בגוף ממשלתי. אם קיבל הזמנה מגוף ממשלתי לבצע חקירה פרטית, עליה להיות מגובה באישור מטעם פרקליט המדינה. הנחיות אלה אינן חלות על פרקליטי המחוז שרשאים להעסיק חוקרים פרטיים במהלך משפטים אזרחיים שבהם מעורבת המדינה או תאגיד ציבורי.

הגדרות החוק מסדירות את יחסי העבודה בין החוקר הפרטי לבין הלקוח שלו ואת האתיקה המוסרית שעליו לפעול לפיה. כל אזרח וכל עסק יכול לשכור את שירותיו של חוקר פרטי וכולנו עלולים למצוא עצמנו תחת מעקב. כדי לשמור על חקירה חוקית ועל פרטיות, התייחס החוק לפעילותם של חוקרים פרטיים:

□ הזכות לפרטיות קבועה בחוק "יסוד כבוד האדם וחירותו" אשר מגביל את האפשרות להתערב בחיי אדם ללא ידיעתו והסכמתו. פגיעה בפרטיות במסגרת חקירה פרטית היא למשל "צילום אדם כשהוא ברשות היחיד". נוסף על כך נאסר על החוקר לבצע מעקבים לא חוקיים כגון האזנות סתר, ואסור לו להטריד את מושא המעקב או לפגוע בפרטיותו.

□ חוק "חוקרים פרטיים ושירותי שמירה" אוסר על חוקר פרטי להתחזות לעובד ציבור / שוטר / בעל מקצוע בעל רישיון כמו רופא, עו"ד / להתחזות לשליחו של אדם אחר.

□ החוק קובע כי אם החוקר מגלה כי מתבצעת עבירה על החוק במסגרת חקירתו הפרטית, עליו לדווח על כך לגורם המתאים.

אם הראיות שמציב החוקר הפרטי הושגו תוך כדי הפרת החוק, למשל חדירה לפרטיות, מצגי שווא, האזנות סתר, הטעיה מכוונת ופגיעה בכבוד האדם - הרי שהן עלולות להיפסל והוא עצמו עלול לעמוד לדין.

כיצד קובעים אם ראיות הושגו בדרך חוקית או לא?

לפי תקנות החוקרים הפרטיים, חייב החוקר הפרטי להזדהות בעת מילוי תפקידו כשליחו של אדם מסוים ולא להציג בפניו מצג שווא. יתרה מכך, אסור לו לזייף תמונות, סרטים או ממצאים אחרים כדי להתאים אותם לצורכי הלקוחות שלו. היו מקרים שבהם חוקרים חרגו מכללי האתיקה של החוקרים הפרטיים ונפתח נגדם הליך משמעתי ו/או או הליך פלילי. נוסף על כך הראיות שהשיגו נפסלו. דוגמאות לכך הן:

□ אדם בהליכי גירושין שכר חוקר שיפתה את זוגתו, כדי להוציא ממנה מידע ופרטיים אישיים מפלילים הקשורים לחקירה. בית המשפט קבע כי החוקר הפרטי פגע בפרטיות ובכבוד של התובעת, וכי אם הייתה יודעת על זהותו לא הייתה מקיימת עמו כל קשר.

□ הוכח כי סרט שהוצג כראיה על אדם מסוים הוא מזויף.

□ ראיה הושגה באמצעות ציתות לשיחה, בניגוד לחוק האזנות סתר. גם אם הראיה נכונה, אי אפשר יהיה להסתמך עליה.

□ חוקר יצר קשר אישי עם בעלה של לקוחה וניהל עמו יחסי ידידות, כדי להוציא ממנו פרטים על מצבו הכלכלי.

יכול להיות מצב שבו בית המשפט יחליט שראיה הושגה במרמה, יפסול אותה וימליץ להעמיד לדין את החוקר שהשיג אותה ואף ישלול את רישונו. מנגד, יכול בית המשפט לקבל ראיה מסוימת, אך ימליץ להעמיד לדין את החוקר שהשיג אותה בדרך לא חוקית.

לסיכום, הזמנת חקירה פרטית היא הליך נפוץ וחוקי במדינת ישראל, אך החוקר הפרטי עלול לעמוד לדין בגלל שגיאה שביצע במהלך החקירה. מומלץ להתייעץ עם [עורך דין פלילי](#) אם אתם חוקרים פרטיים והוגשה נגדכם תלונה על חקירה לא חוקית; אם הוגשה נגדכם ראיה מפלילה במהלך חקירה פרטית וברצונכם לבדוק אם היא הושגה בדרך חוקית.